

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 2. prosinca 2024.

Analiza presude

Ullens de Schooten i Rezabek protiv Belgije
br. zahtjeva 3989/07

nema povrede članka 6. Konvencije – pravo na pošteno suđenje

Belgijski sudovi najviše instance propisno obrazložili odbijanje podnošenja zahtjeva za prethodnu odluku Sudu EU-a

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, 20. rujna 2011. objavio je presudu kojom je utvrdio da podnositeljima zahtjeva nisu povrijeđena prava zaštićena člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija) jer su nacionalni sudovi na odgovarajući način obrazložili odbijanje upućivanja prethodnog pitanja Sudu Europske unije (dalje: Sud EU).

Podnositelji zahtjeva bili su voditelji laboratorija za medicinsku biologiju BIORIM koji je za financiranje svojih usluga primio sredstva od belgijskog Nacionalnog zavoda za osiguranje za slučaj bolesti i invalidnosti. Nakon provedene kaznene istrage zbog sumnje u poreznu prijevare, podnositelji su optuženi za prikrivanje nezakonitog vođenja laboratorija protivno članku 3. Kraljevskog ukaza br. 143¹. Podnositelji su pravomoćno osuđeni, ali je kazneni postupak nastavljen u dijelu koji se odnosio na imovinskopravne zahtjeve društava za uzajamno osiguranje. Prvi podnositelj zahtjeva je zatim podnio pritužbu Europskoj komisiji tvrdeći da je članak 3. Kraljevskog ukaza br. 143. protivan Ugovoru o osnivanju Europske zajednice (dalje: UEZ). Europska komisija je izdala obrazloženo mišljenje protiv Kraljevine Belgije u kojem je potvrdila da je navedeni članak 3. nespojiv s člankom 43. UEZ-a. Belgija je stoga izmijenila spornu odredbu. U nastavku kaznenog postupka, Žalbeni sud u Monsu odbio je prigovor podnositelja zahtjeva o neusklađenosti članka 3. Kraljevskog ukaza br. 143 s pravom Unije te je odbio uputiti Sudu Europske unije (dalje: Sud EU-a) prethodno pitanje o toj usklađenosti uz obrazloženje da upućivanje pitanja nije potrebno jer su kaznene osude podnositelja zahtjeva imale autoritet *res iudicata*. U kasacijskom postupku, podnositelji su tražili da Kasacijski sud uputi prethodno pitanje Sudu EU-a o tome ima li načelo *res iudicata* prednost pred načelom primata prava Unije. Kasacijski sud je odbio uputiti to prethodno pitanje uz obrazloženje da je Sud EU-a na njega već odgovorio u svojoj ranijoj sudskoj praksi² dajući prednost načelu *res iudicata*.

¹ Sukladno toj odredbi biomedicinski laboratoriji su mogli primiti sredstva od Nacionalnog zavoda za osiguranje za slučaj bolesti i invalidnosti samo ako su njima upravljale osobe osposobljene za pružanje biomedicinskih usluga, odnosno liječnici, farmaceuti ili nositelji diploma kemijskih znanosti.

² Presude [Eco Swiss China Time Ltd i Benetton International NV](#) (C-126/97) od 1. lipnja 1999. i [Rosemarie Kapferer protiv Schlank & Schlick GmbH](#) (C-234/04) od 16. ožujka 2006

Usporedno s gore navedenim kaznenim postupkom, vodio se postupak radi poništenja odluke belgijskog povjerenstva za medicinsku biologiju o suspendiranju ovlaštenja laboratoriju BIORIM. U tom postupku, prvi podnositelj je zahtijevao od *Conseil d'Etat* da uputi prethodno pitanje Sudu EU-a o tome trebaju li se određene odredbe UEZ-a tumačiti na način da im se protivi primjena članka 3. Kraljevskog dekreta br. 143. *Conseil d'Etat* je odbio ovaj zahtjev uz obrazloženje da dotične odredbe UEZ-a bez sumnje nisu primjenjive na laboratorije iz članka 3. Kraljevskog dekreta br. 143 te da odgovor Suda EU-a o njihovom tumačenju ne bi mogao utjecati na ishod predmetnog spora.

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije, podnositelji zahtjeva su pred Europskim sudom prigovorili povredi prava na pošteno suđenje jer su Kasacijski sud i *Conseil d'Etat* odbili uputiti Sudu EU-a prethodna pitanja vezana za tumačenje prava Unije.

Sukladno članku 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (bivši članak 234. UEZ-a) ako se pitanje tumačenja prava Unije pojavi u predmetu koji je u tijeku pred sudom neke države članice, protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu nema pravnog lijeka, taj je sud dužan uputiti to pitanje Sudu EU-a. Međutim, Europski sud je primijetio da ta obveza nije apsolutna, kao što je to sam Sud EU-a utvrdio u predmetu *Cilfit*³. U trom predmetu Sud EU je presudio da je na nacionalnim sudovima najviše instance da procjene “je li odluka o pitanju prava Zajednice potrebna za donošenje njihove odluke“.

Sukladno navedenoj presudi Suda EU nacionalni sudovi najviše instance nisu dužni uputiti prethodno pitanje o tumačenju prava Unije ako:

- 1) postavljeno pitanje nije bitno za donošenje odluke u predmetu,
- 2) je dotična odredba prava EU-a već bila predmet tumačenja Suda EU-a („*acte éclairé*“),
- 3) se pravilna primjena prava EU-a toliko očito nameće da ne ostavlja mjesta nikakvoj razumnoj sumnji („*acte clair*“).

Europski sud je naglasio da Konvencija ne jamči pravo da nacionalni sud uputi prethodno pitanje drugom nacionalnom ili međunarodnom sudu (*Ernst i drugi protiv Belgije*, br. 33400/96, § 74, 15. srpnja 2003.). Međutim, kada je mehanizam upućivanja zahtjeva za donošenje prethodne odluke predviđen domaćim pravom, odbijanje domaćeg suda da uputi prethodno pitanje može narušiti poštenost postupka čak i ako se ne radi o sudu najviše instance (*Herma protiv Njemačke* (odl.), br. 54193/07, 8. prosinca 2009.).

To će posebno biti tako kada je odbijanje proizvoljno, odnosno:

- 1) kada je do odbijanja upućivanja zahtjeva došlo iako pravila ne dopuštaju iznimke ili alternative podnošenju zahtjeva za prethodnu odluku,
- 2) kada se odbijanje upućivanja temeljilo na razlozima različitim od onih koji su propisani,
- 3) i kada odluka o odbijanju upućivanja zahtjeva nije bila propisno obrazložena.

Dakle, domaći sudovi temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije imaju obvezu dati razloge za svoje odluke kojima odbijaju podnošenje zahtjeva za prethodnu odluku, posebno kada mjerodavno pravo dopušta takvo odbijanje samo u iznimnim slučajevima.

U kontekstu mjerodavnog prava Unije, odnosno članka 267. UFEU, to znači da su nacionalni sudovi najviše instance dužni obrazložiti zašto odbijaju uputiti prethodno pitanje Sudu EU-a u svjetlu gore navedenih iznimaka predviđenih sudskom praksom tog Suda. Drugim

³ *Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v Ministry of Health*, C-283/81 od 6. listopada 1982.

riječima, moraju u skladu s tzv. *Cilfit* kriterijima navesti razloge zbog kojih su utvrdili da postavljeno pitanje nije bitno za donošenje odluke u predmetu pred njim, da je predmetna odredba prava Unije već bila predmet tumačenja Suda EU-a ili da se pravilna primjena prava Unije toliko očito nameće da ne ostavlja mjesta nikakvoj razumnoj sumnji.

Primjenjujući navedena načela na predmet podnositelja zahtjeva, Europski sud je zaključio da su belgijski sudovi ispunili obvezu davanja razloga za svoje odluke kojima su odbili uputiti prethodna pitanja Sudu EU-a. Naime, Kasacijski sud je obrazložio da je pitanje ima li načelo *res iudicata* prednost pred načelom primata prava Unije već bilo predmet tumačenja Suda EU-a, dok je *Conseil d'Etat* naveo da postavljeno prethodno pitanje nije bitno za donošenje odluke u predmetu, odnosno da „*ne bi moglo utjecati na ishod spora*“.

Podnositelji zahtjeva su osporili takvo tumačenje prava Unije od strane Kasacijskog suda i *Conseil d'Etat-a* dajući detaljne razloge zašto ga smatraju pogrešnim. Međutim, Europski sud je istaknuo da pitanje tumačenja prava Unije nije u njegovoj nadležnosti.

Slijedom navedenog, Europski sud je jednoglasno presudio da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2024. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava